

Zbavíme se špatných soudních znalců?

Vláda čerstvě schválila novelu zákona o znalcích a tlumočnících. Pokud ji schválí i Parlament, budeme sankcionovat znalce, tlumočníky a znalecké ústavy, jež při své činnosti před soudy neodvedou dostatečně dobrou práci. Uložíme jim pokuty v řádech desítek až statisíců korun, popřípadě nejlépe vyškrtáme je z jejich seznamu. Tak takto by měl být bohuľibý důsledek nového zákona, který navrhl ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil.

Nicméně kdyby to bylo tak jednoduché s efektivním výsledkem, určitě by se této novely, která nebyla pozměněna 40 let, chopili zákonodárci zajisté dříve. Alespoň před volbami. Bohuľel tento problém není černo-bílý.

Novela je pouze jedním z předpokladů pro případný postih těch, kdo při výkonu funkce švindľují, provádějí naoko či neúplně jasné sepsání pravidel je jedna věc, dodržování a striktní postihy věc druhá. Záleží na tom, jak efektivně a v jakém rozsahu bude novela aplikovaná. Problém totiž spočívá nejen ve znalcích a tlumočnících, ale i v soudcích.

Zásadním současným problémem je, že si znalec může přizvat k vypracování posudků osobu, která není zapsána v seznamu znalců. To v praxi vypadá tak, že se znalec formálně podepíše pod posudek, který prakticky kompletně vypracoval někdo jiný – kdo neprošel procesem jmenování soudním znalcem a především není nijak vázán povinnostmi dle zákona o znalcích

Novela zákona zmiňuje ukládání pokut. Avšak již nyní šlo znalci za nekvalitní posudek snížit odměnu a oznámit ho soudu, který znalce jmenoval, pro případné prozkoumání jeho odbornosti. Ten může znalce vyškrtnout ze seznamu znalců. Ani jedno z toho se však doposud neděje a nový předpis to nezmění, protože o opatřeních rozhodují ti co zadávají posudky. Posudky bývají u soudů tendenční, pokud je na podporu svých tvrzení předkládá konkrétní strana sporu. Znalec svým posudkem nenese žádné riziko.

Snaha o zavedení jasných pravidel pro znaleckou činnost je na místě, nicméně tato novela by měla jít ruku v ruce s celým problémem českého práva. Tyto separátní kroky k nápravě soudních znalců spíše napomáhají ulehčit situaci soudním a správním orgánům a takzvaně vlastní rozhodování přesouvají na soudce. Vzhledem k tomu, že soudci nemají dostatek času k nastudování příslušných právních faktů, jsou znalci též často tázáni na právní otázky, které nejsou v jejich kompetenci. K soudním znaleckým posudkům šitých horkou nití může přispívat i fakt, že někteří soudní znalci si na sebe berou co nejvíce případů, aby si vydělali více peněz. A to je opět začarovaný kruh: finance-zodpovědnost-vzdělanost. Pro přenesení zodpovědnosti, rizika a celoživotního vzdělávání je částka 100 až 350 Kč za hodinu nízkou metou. Pokud by odhadci dostávali u soudu standardní odměnu, zvýšilo by to jejich zájem, což by v důsledku znamenalo i lepší kvalitu posudků.

Z vlastní praxe vím, že kdybych měl pracovat jen pro soud, byl by problém zajistit finančně chod mé kanceláře.

Pokud projde současný návrh zákona a lidé nespokojení s prací znalce si budou moci na ministerstvu stěžovat, bude ministerstvo zavaleno stížnostmi. Z každého soudu vychází jedna nespokojená strana a pokud ji to nic nestojí, vždy využije příležitost se bránit.

Další věcí je, že když soudce neví, jak vést dokazování, často opisuje zprávy soudních znalců. Týká se to zejména posuzování způsobilosti k právním úkonům nebo rodinných věcí.

Bylo by dobré, pokud by si soudce běžně vybíral znalce sám mimo jakýkoliv seznam a bral je takzvaně „do slibu“.

Petr Šíma

Soudní znalec a partner společnosti NSG Morison